

Ernest Mandel

Om förtruppsspartier^{*}

När man skall ta upp frågan om partier, uppbygget av partier och nödvändigheten av ett revolutionärt förtruppssparti, måste man också gå in på särdragen hos en socialistisk revolution eller (om ni inte tycker om ordet "revolution") en socialistisk omvandling av det borgerliga samhället. Den socialistiska revolutionen kommer att bli den första revolutionen i mänsklighetens historia som på ett medvetet sätt försöker omforma samhället enligt en plan. Den går förstas inte in på alla detaljer, vilka är avhängiga de konkreta förutsättningarna och de förändringar som äger rum i samhällets materiella grundvalar. Men den bygger åtminstone på en uppfattning om vad ett klasslöst samhälle är och vägen dit. Den socialistiska revolutionen är också den första i historien som kräver en hög grad av aktivitet och självorganisering av hela den arbetande befolkningen, dvs av den överväldigande majoriteten av män och kvinnor i ett samhälle. Ur de här två huvuddragen i en socialistisk revolution kan man omedelbart dra en rad slutsatser.

En socialistisk revolution kan inte ske spontant. Den kan inte genomföras utan verklig ansträngning, och den kan inte heller styras uppifrån av någon allvetande ledare eller ledargrupp. En socialistisk revolution kräver båda dessa beståndsdelar: den högsta möjliga medvetandenivån, och den högsta graden av självorganisering och självaktivering hos en så bred del av befolkningen som möjligt. Alla problem som rör förhållandet mellan en förtrupporganisation och massorna härrör ur denna grundläggande motsättning.

Om vi iakttar den verkliga världen, det borgerliga samhällets, faktiska utveckling under de senaste 150 åren (mer eller mindre från den moderna arbetarrörelsens födelse), ser vi på nytt denna iögonfallande motsättning. Det hjälper oss att ta oss förbi en av de viktigaste dispyter om arbetarklassen och arbetarrörelsen som länge pågått, och som fortfarande i dag står i centrum för den politiska debatten. Är det arbetarklassen som skall genomföra en revolutionär omdaning av samhället? Är arbetarklassen helt inlemmad i det borgerliga samhället? Vilken har dess verkliga roll varit under de senaste 150 åren? Vad har historien att lära oss i de här frågorna?

Den enda slutsats man kan dra av den verkliga historiska rörelsen är, att det som Lenin kallade för det "fackliga" medvetandet är i det hela, i det dagliga livet, förhärskande hos arbetarklassen. Jag skulle kalla det för arbetarklassens grundläggande klassmedvetande. Detta leder inte till en ständig, daglig revolt mot kapitalismen, men det är väsentligt och nödvändigt för att, såsom Marx många gånger påpekade, ett antikapitalistiskt arbetaruppror emellanåt skall kunna bryta ut. Om arbetarna inte kämpar för högre löner eller för en kortare arbetsdag, om, för att uttrycka oss provokativt, de inte kämpar för vardagliga *ekonomiska* krav, blir de demoraliserade slavar. Med demoraliserade slavar åstadkommer man aldrig en socialistisk revolution – man uppnår inte ens en elementär klassolidaritet. Arbetarna är alltså *tvungna* att kämpa för sina omedelbara krav. Men kampen för dessa omedelbara krav leder dem inte till att automatiskt och spontant utmana det borgerliga samhällets existens.

Myntet har också en annan sida. Emellanåt *gör* arbetare, inte hundratals, inte tusentals, utan miljontals arbetare, uppror mot det borgerliga samhället. 1900-talets historia är trots allt de sociala revolutionernas historia. Den som förnekar detta borde läsa igenom historieböckerna,

^{*} Denna text är baserad på ett tal som Ernest Mandel höll vid konferensen *Marxismen: De två kommande årtiondena*, som hölls vid Manitoba University, Winnipeg, Kanada, 12-15 mars 1983, med anledning av Marx' 100-årsjubileum. Talet är översatt ur *Mid-American Review of Sociology*, 1983 vol VIII, Nr 2:3-21.

för att inte tala om tidningarna, en gång till. Det har knappast funnits ett enda år sedan 1917 – och i ett visst avseende sedan 1905 – utan att det någonstans i världen ägt rum en revolution i vilken arbetarna deltagit på ett ganska avgörande sätt. Det är sant att de inte alltid utgjort en majoritet av de revolutionära kämparna. Men detta kommer att förändras, eftersom arbetarklassen har blivit en majoritet i samhället i praktiskt taget alla viktiga länder i världen. Arbetarna gör alltså emellanåt uppror mot det borgerliga samhället, vilket statistiken för Europa under de senaste 20 åren bekräftar. Arbetarna hotade verkligen det kapitalistiska systemet 1960-61 i Belgien, 1968 i Frankrike, 1968-69 i Italien, 1974-75 i Portugal och delvis i Spanien 1975-76. Det som skedde i Polen 1980-81 var, om inte ett hot mot kapitalismen, definitivt ett slag för socialismen. Detta är m a o en helt annan bild än den av en för evigt passiv och förborgerligad arbetarklass. Mer än 45 miljoner arbetare har aktivt deltagit i ovannämnda strider.

Den slutsats man kan dra av det vi hittills sagt är att arbetarklassen uppvisar en *ojämn utveckling* såväl vad gäller klassaktivitet som klassmedvetande. Arbetare strejkar inte varje dag. Det kan de inte heller göra med tanke på den roll de spelar i den kapitalistiska ekonomin. Det sätt de tvingas leva på – genom att sälja sin arbetskraft – gör det omöjligt. De skulle svälta ihjäl om de strejkade varenda dag. Och de kan absolut inte göra revolution varje dag, varje år eller ens var femte år, av ekonomiska, sociala, kulturella, politiska och psykologiska skäl, vilka jag inte har tid att gå in på nu. Klassaktiviteten uppvisar alltså en cyklisk utveckling, vilken delvis bestäms av en inre logik. Om man kämpar under ett antal år och kampen slutar i svåra nederlag, tar man inte på nytt upp kampen vid samma eller en högre nivå, ett år efter nederlaget. Det tar tid att hämta sig. Det kan ta tio, femton eller rentav tjugo år. Också det motsatta gäller. Om man strider under ett antal år med framgång, även en blygsam sådan, inspirerar det till en alltmer omfattande kamp på allt högre nivåer. Det finns alltså en cyklisk rörelse i den internationella klasskampens historia som här inte ges en detaljerad beskrivning. Starkt förknippad med den ojämna utvecklingen av klassmilitansen finns en ojämna utveckling av klassmedvetandet, utan att det senare därför är automatiskt avhängigt den förra. Det kan finnas en hög nivå av klassaktivitet och samtidigt ett förhållandevis outvecklat klassmedvetande. Också det omvända gäller. Det kan finnas ett förhållandevis högt utvecklat klassmedvetande med en förvånansvärt låg klassmilitans. Jag talar givetvis om klassmedvetandet hos breda folklager, miljontals människor och inte hos små förtruppsskikt.

Av dessa grundläggande begreppsliga klargöranden kan man nästan omedelbart dra slutsatser rörande behovet av en förtrupsorganisation. Man behöver en förtrupsorganisation för att övervinna det potentiella hot klassmilitansens klassmedvetandets ojämna utveckling utgör. Om arbetarnas militans och medvetande jämt var på topp, skulle man inte behöva en förtrupsorganisation. Men tyvärr så inte fallet, och kan inte heller vara det under kapitalismen.

Därför behövs det en grupp människor som förkroppsligar en ständigt hög aktivitets- och kampnivå, samt en ständigt hög medvetandenivå. Efter varje uppgång i klasskampen och i klassmedvetandet, vid en vändpunkt då massornas faktiska aktivitet minskar, faller medvetandet till en lägre nivå och aktiviteten sjunker nästan till noll. Den revolutionära förtrupsorganisationens första uppgift är att bibehålla kontinuiteten i de teoretiska, programmatiska, politiska och organisatoriska landvinningarna man nått under den föregående perioden av hög klassaktivitet, och att bibehålla ett högt klassmedvetande. Förtrupsorganisationen fungerar som arbetarklassens och arbetarrörelsens ständiga minne – ett minne som, på ett eller annat sätt, uttrycks i ett program med vars hjälp man kan skola den nya generationen så att den inte skall behöva börja från noll när den konkret skall ingripa i klasskampen. Den revolutionära förtrupsorganisationens första uppgift är alltså att säkerställa en kontinuitet i de lärdomar som dragits ur historiska erfarenheter. Det är vad ett socialistiskt program är: de samlade lärdomarna av erfarenheterna från de faktiska klasstriderna, de faktiska revolutionerna och

kontrarevolutionerna under de senaste 150 åren. Mycket få människor klarar av detta och ingen, absolut ingen, kan klara det ensam. Det behövs en organisation, och med tanke på dessa erfarenheters internationella karaktär, krävs det både en nationell och en världsspännande organisation som ständigt kan värdera de samlade erfarenheterna från de historiska och pågående klasstriderna och revolutionerna, berika programmet med lärdomar från nya revolutioner, göra det alltmer lämpat att svara mot de pågående klasstridernas och revolutionernas krav.

Demokratisk centralism

Det finns en annan organisatorisk fråga som i själva verket inte enbart är organisatorisk, utan även politisk. Det är den berömda frågan om centralisering. Revolutionära marxister tar ställning för den demokratiska centralismen. Men ordet "centralisering" kan inte i första hand antas hänföras till en organisatorisk dimension, och under inga villkor i huvudsak till en administrativ dimension. Ordet är politiskt. Vad innebär "centralisering"? Det innebär en centralisering av *erfarenheterna, kunskaperna och slutsatserna* dragna ur den faktiska kampen. Här på nytt ser vi ett väldigt hot mot arbetarklassen i frånvaron av sådan centralisering av erfarenheterna: det är risken för en uppskiktning och splittring, som gör att ingen kan dra de slutsatser som krävs för att kunna handla.

Om kvinnliga militanter enbart är aktiva i kvinnokampen, om unga militanter bara är aktiva i ungdomskampen, om invandrarbetare, studenter, förtryckta nationaliteter, arbetslösa, fackföreningsaktivister, okvalificerade icke-fackföreningsanslutna arbetare enbart är aktiva inom sina respektive områden och frågor, om politiska aktivister enbart är aktiva under valkampanjer eller i tidningsutgivning, om var och en handlar skiljt från alla andra, då handlar de endast en begränsad och splittrad erfarenhet och de *kan inte* (av grundläggande, enligt min mening, kunskapsteoretiska skäl) dra de rätta slutsatserna ur sin egen erfarenhet. De för en ofullständig kamp, med en begränsad erfarenhet och ett outvecklat medvetande. De ser bara en del av helheten. De slutsatser de kommer att dra kommer, kan man redan på förhand säga, att vara delvis felaktiga. De kan inte ha en fullständig, helt korrekt uppfattning av verkligheten eftersom de enbart ser en begränsad del av denna verklighet.

Detsamma gäller självfallet ett internationellt perspektiv. Om man enbart koncentrerar sig på Osteuropa, får man en partiell uppfattning av världen. Likaså om man uteslutande koncentrerar sig på de imperialistiska länderna, eller om man endast ägnar sig åt de underutvecklade länderna, de halvkoloniala och beroende länderna. Det är bara genom att göra en sammanfattning av erfarenheterna från massornas verkliga kamp i världens tre sektorer (som också kallas världsrevolutionens tre sektorer), som man kan få en helhetlig och riktig uppfattning av hur världen ser ut. Detta är Fjärde Internationalens styrka, eftersom den är en internationell organisation som har kamrater som faktiskt kämpar i, och inte bara teoretiskt analyserar, alla världens tre sektorer, och har konkreta förbindelser till kampen i världsrevolutionens tre sektorer. Denna överlägsenhet beror inte på en oerhörd intelligens bland ledare för Fjärde Internationalen. Den beror helt enkelt på den självklara centraliseringen av konkreta kamp-erfarenheter i världsskala, kopplad till ett korrekt historiskt program.

Det är detta som centraliseringen handlar om. Det innebär att, jag skulle inte vilja säga de bästa, för det vore en överdrift, men i varje fall *bra* fackföreningskämpar, bra kämpar bland okvalificerade arbetare och arbetslösa, *bra* kämpar bland förtryckta nationaliteter, kvinnor, ungdomar, och studenter, bra antiimperialistiska kämpar, *bra* kämpar inom alla de här grupperna av verkligt aktiva, utsugna och förtryckta i enskilda stater och i världsskala, samlas för att centralisera sina erfarenheter, jämföra lärdomarna från strider i enskilda länder och i världsskala, dra riktiga slutsatser, vid varje etapp kritiskt granska och ompröva sina program och politiska linjer, mot bakgrund av alla dessa erfarenheter, för att få en fullständig bild av

samhället, av världen, av dess dynamik och av vårt gemensamma socialistiska mål och vägen dit. Det är detta som vi, med vårt språkbruk, kallar för ett korrekt program, en korrekt strategi och en korrekt taktik. I och med klassmedvetandets ojämna utveckling och klasskampens ojämna utveckling och oregelbundna nivå, kan inte massorna i sin helhet åstadkomma detta. Att tro något annat är bara en utopisk och spontanistisk dagdröm.

De enda som kan åstadkomma detta är de som tillskriver sig själva den förskräckliga, ”elitistiska” förtjänsten av att vara aktiva på ett mer stadigvarande och konsekvent sätt än andra. Det här är den enda egenskapen de tillskriver sig själva, men det är en egenskap som uttrycks i praktiken. Och de som saknar denna egenskap visar det också praktiskt genom att upphöra med den politiska aktiviteten. Alla de som däremot har denna egenskap fortsätter att kämpa, t o m när massorna emellanåt upphör att göra det. De slutar inte att utveckla ett klassmedvetande när massorna gör det (den som ifrågasätter denna rättighet, ifrågasätter en grundläggande demokratisk och mänsklig rättighet). De fortsätter att utveckla politiken och teorin, och de strävar hela tiden efter att ingripa regelbundet i samhället. Ur denna ”förtjänst”, hur blygsam och begränsad den än må vara, härrör en rad konkreta och praktiska egenskaper som i sin tur utgör grunden för ett rättfärdigande av förtruppsorganisationen.

Organisation eller parti?

Som jag sade förut, finns det en faktisk motsättning i förhållandet mellan en förtruppsorganisation och de breda massorna. Det finns en faktisk dialektisk spänning, om man får kalla det så, som vi måste ta itu med. För det första sade jag ”förtruppsorganisationer” och inte ”förtruppspartier”. Jag har avsiktligt gjort den här åtskillnaden. Jag tror nämligen inte på några självutnämnda partier. Jag tror inte på femtio eller hundra människor som står på Stora torget, slår sig på bröstet och ropar: ”Vi är Förtruppspartiet!” Det kan hända att de själva tror det, men om det övriga samhället struntar i dem, kommer de att stå på det där torget i långa tider utan att det ger något resultat i det praktiska livet, eller ännu värre: det kan hända att de försöker påtvinga sin tro på de oemottagliga massorna genom våld. En förtruppsorganisation är något som ständigt existerar. Ett förtruppsparti måste byggas genom en långvarig process. Ett av kännetecknen för dess existens är att det erkänns som sådant av åtminstone en betydande minoritet av själva klassen. Man kan inte ha ett förtruppsparti utan stöd från klassen.

En förtruppsorganisation blir ett förtruppsparti först när en betydande minoritet av klassen, av verkliga arbetare, fattiga bönder, revolutionära ungdomar, kvinnor och revolutionära förtryckta nationaliteter, erkänner det som deras förtruppsparti, dvs följer partiet i handling. Huruvida det rör sig om tio eller femton procent spelar ingen roll, men det måste vara en verklig del av klassen. Om så inte är fallet, finns det inget parti – det enda som finns är kärnan till ett blivande parti. Vad som kommer att hända med denna kärna kommer historien att utvisa. Det krävs en ständig kamp för att förvandla den här förtruppsorganisationen till ett faktiskt revolutionärt förtruppsparti, som är fast förankrat i klassen, som deltar i arbetarklassens strider och som är accepterat av åtminstone en bråkdel av själva klassen.

Klassen är skiktad

Nu måste vi införa ytterligare ett begrepp. Jag sade tidigare att klassen inte ständigt är aktiv och att den inte har en permanent hög medvetandenivå. Här måste jag göra ett förtydligande. Det gäller *majoriteten* av klassen. Men klassen är inte homogen, inte bara p g a att det finns individer som tillhör olika politiska grupperingar, med olika nivåer av politiskt medvetande, som i olika hög grad påverkas av den borgerliga ideologin, utan också p g a att det pågår en differentiering inom klassen. Arbetarklassen genomgår ständigt en process av social och politisk skiktning. Under vissa perioder sker en vidareutveckling av en massförtrupp inom

arbetarklassen. Såväl Lenin som Trotskij och Rosa Luxemburg (tro det eller ej) skrev mycket om det. Människor som jag, som vill bygga revolutionära organisationer, kan ge er namn och telefonnummer till dessa aktivister i deras egna länder. Det råder ingen mystik kring detta. Det är en praktisk fråga. Vilka är dessa aktivister i Belgien, Frankrike, Italien, Spanien, Portugal, Västtyskland? Det är de som leder faktiska strejker, som organiserar kämpande fackföreningsoppositioner, som förbereder massdemonstrationer och masskamp, som avskiljer sig själva från den traditionella byråkratiska apparaten.

Det är frågan både om en social och en politisk skiktning, även om man inte kan ange varje beståndsdel exakta tyngd, vilken förändras i varje situation. Men de olika skikten är verkliga, och deras storlek varierar i olika perioder. De ”Revolutionäre Obleute” (som de kallades i Tyskland) i fackföreningarna och de stora fabriker i Berlin som ledde revolutionen i november 1918 och bildade det Oavhängiga Socialistiska Partiet, och som senare, då det Oavhängiga Socialistiska Partiets vänsterflygel slog sig samman med Kommunistpartiet vid Hallekongressen, utgjorde ett specifikt skikt i det tyska samhället, inte bara i Berlin, utan även i många industriområden i landet. Alla kände till dem, visste vilka de var. De fanns i tiotusenden. Om man ser på den tyska arbetarklassens förtrupp femton år senare, kring 1930-33, hade detta skikt minskat i antal, men det fanns kvar.

Om man betraktar det ryska exemplet, ser man samma sak. 1905 kände alla till de här människorna. Det var de som ledde strejkerna och de verkliga masstriderna mot tsaren på basnivå. De flesta av dem stod utanför socialdemokratien 1905-06 och de flesta lämnade partiet (mensjevikerna såväl som bolsjevikerna) under reaktionen. De återkom till politiken och strömmade till en masse 1912, särskilt efter inledningen av februarirevolutionen 1917. Sedan anslöt de sig till Bolsjevikpartiet, då detta efter april 1917 tog klar ställning för ”all makt åt sovjeterna”, dvs för proletariats diktatur.

Man kan diskutera huruvida bolsjevikerna blev ett förtruppparti i ordets rätta bemärkelse redan 1912-13 eller först 1917. Jag menar själv att de blev det 1912-13; annars hade det varit mycket svårt för dem att växa så fort som de gjorde under våren 1917. Men detta är bara en fråga om en historisk analys. Det verkliga begreppet gäller *sammansmältningen i verkligheten* av detta arbetarklassens förtruppsskikt, av de verkliga ledarna för striderna i fabriker och bostadsområdena, ledarna för kvinnans, ungdomens, och de nationella minoriteternas kamp med den politiska förtrupsorganisationen. När en sådan fusion åtminstone delvis ägt rum, finns det ett verkligt förtruppparti, erkänt som sådant av en betydande minoritet av klassen. Det blir sedan ett majoritetsparti antagligen endast under själva den revolutionära krisen, förutsatt att det följer en korrekt politisk linje. Om inte en sådan sammansmältning sker, finns bara kärnan till ett blivande förtruppparti, dvs en förtrupsorganisation, som är en förutsättning för en senare fusion.

Arbetarråd, folkråd...

Sedan finns det en tredje fråga: klassens självorganisering. Klassens självorganisering antar olika former i olika skeden av klasskampen. Självorganiseringens mest elementära form är fackföreningen. Sedan finns det politiska masspartier med olika grader av medvetande, borgerliga arbetarpartier, oberoende arbetarpartier och revolutionära arbetarpartier. Det är bara under den revolutionära krisens betingelser som det högsta stadiet av självorganiseringen, dvs arbetarråd, folkråd, kalla dem vad ni vill, folkliga kommittéer, förekommer.

Varför säger jag det högsta stadiet? Därför att det omfattar den stora majoriteten av arbetare som i allmänhet, under icke-revolutionära omständigheter, varken finns i fackföreningarna eller i de politiska partierna. Direkt självorganisering genom klassens självorganisering i arbetarråden är det högsta stadiet, inte därför att jag föredrar dem av teoretiska, ideologiska,

moraliska eller sentimentala skäl – vilket jag givetvis gör – utan av den enkla och objektiva anledningen att de organiserar en större andel av arbetarna och av de utsugna massorna. Under normala omständigheter, utan att de klavbinds av en byråkratisk apparat och ett byråkratiskt ledarskap, borde de organisera 90-95 procent av de utsugna massorna, något som man *aldrig* finner i fackföreningarna eller de politiska partierna. På så sätt utgör de självorganiseringens högsta stadium.

Vidare finns det absolut ingen motsättning mellan de revolutionära förtrupsaktivisternas olika massorganisationer och deras deltagande i arbetarklassens massorganisationer. Tvärtom visar historien i allmänhet att ju mer medvetna och ju bättre organiserade förtrupsorganisationerna är, desto mer konstruktivt kan man arbeta i arbetarklassens massorganisationer. Detta innebär att man måste undvika sekterismens teoretiska grunder, att man i grunden måste respektera arbetardemokratin, den socialistiska demokratin, sovjet- eller arbetarråds- eller folkrådsdemokratin. Den enda rätt man kan kräva för sig själv i fackföreningarna, i masspartierna, i råden, är rätten att vara en mer hängiven, energisk, engagerad, modig, tydlig och självförnekande aktivist i fackföreningarna, masspartierna, råden, och en försvarare av arbetarklassens allmänna intressen, utan att för sig själv kräva några speciella privilegier gentemot sina arbetskamrater. Det enda man kan kräva är rätten att försöka övertyga andra.

Det marxistiska programmet

Vårt ställningstagande för arbetardemokrati, för socialistisk demokrati, för socialistisk pluralism, grundar sig på en programmatisk förståelse av att det inte finns några motsättningar mellan kommunisters, förtruppsmilitanternas, arbetarklassens, och hela arbetarrörelsens intressen. Under inga villkor underordnar vi klassens intressen till någon sekts, eller någon kyrkas, eller någon separat organisations intressen. Det är bara genom denna teoretiska förståelse som vi entusiastiskt och hängivet kan kämpa med en djup förståelse för arbetarnas enhetsfront, och för en politik som enar alla olika tendenser inom arbetarrörelsen och arbetarklassen för att uppnå gemensamma mål. För vi tror att en seger för socialismen blir omöjlig utan en seger i kampen för de gemensamma målen.

Det finns också ett grundläggande teoretiskt stöd för det här ställningstagandet. Vi tror inte att marxismen är någon fulländad doktrin, dogm eller världsåskådning. Vi tror inte att det marxistiska programmet, vilket förkroppsligar de samlade erfarenheterna av de klasstrider och revolutioner som faktiskt ägt rum under de senaste 150 åren, är ett avslutat kapitel. Om man trodde det, vore den bästa revolutionäre marxisten bara en papegoja som läser innantill, eller avvaktar "svaret" efter att ha matat in alla lärdomar i en dator. För oss är marxismen inte något fulländat, just därför att det ständigt finns nya erfarenheter, nya fakta, inklusive fakta om det förflutna, som måste inlemmas i den vetenskapliga socialismens arsenal. Marxismen står ständigt öppen, är ständigt kritisk och självkritisk.

Det var ingen slump att Marx, när han hemma hos sig under en lek blev tillfrågad vilken hans viktigaste maxim var, svarade: "de omnibus est dubitandum" ("man måste tvivla på allt"). Detta är verkligen motsatsen till den attityd som så ofta dumt och löjligt tillskrivs Marx; att han byggde upp en ny religion utan någon gud. Att tvivla på allt och att ifrågasätta allt som man själv har sagt, är motsatsen till religion och dogmatism. Marxister tror inte att det finns några eviga sanningar, att det finns någon som vet allt. Den andra strofen i vår gemensamma nationalsång, Internationalen, börjar på franska med följande, underbara ord:

Il n'ya pas de sauveur supreme
Ni Dieu, ni Cesar, ni tribun,
Producteur sauvons – nous nous memes
Decretons le salut tommun

På tyska är det ännu klarare:

Es rettet uns kein höh'res Wesen,
Kein Gott, Kein Kaiser, Kein Tribun
Uns aus dem Elend zu erlösen,
Können wir nur selber tun

På svenska lyder texten:

I höjden räddarn vi ej hälsa,
ej gudar, furstar stå oss bi.
Nej, själva vi oss frälsa,
och samfällid skall vår räddning bli.

Arbetarklassens befrielse kan bara vara dess eget verk. Det finns ingen gud, ingen kejsare, ingen ofelbar centralkommitté, generalsekreterare eller förste sekreterare som kan ersätta klassens kollektiva ansträngningar. Det är därför vi samtidigt försöker bygga förtruppsorganisationer och massorganisationer.

Man kan inte lura arbetarklassen eller "förleda" den att göra någonting som den inte vill göra. Man måste övertyga den. Man måste hjälpa arbetarklassen att kollektivt förstå behovet av en socialistisk omvandling av samhället, av den socialistiska revolutionen. Detta är det dialektiska förhållandet mellan förtruppsspartiet och arbetarklassens självorganisering. Och det är därför den socialistiska pluralismen, debatten, t o m när den antar den ohälsosamma och olyckliga formen av fraktionsstrider och bråk, som går alla seriösa militanter på nerverna (jag känner fullständig sympati med dem, eftersom sådant för det mesta är slöseri med tiden), är för oss ett oundvikligt pris som måste betalas för att bibehålla den självkritiska processen. Om ingen på förhand sitter inne med hela sanningen, om varje situation på ett kritiskt sätt måste omprövas och ställas mot nya erfarenheter från arbetarklassens strider och revolutioner, då *behövs* kritik, då behöver man ställa olika förslag på lösningar mot varandra, då *behövs* olika alternativ. Det är inte en lyx bara för att visa att man följer någon abstrakt formel om arbetardemokrati. NEJ! Det är ett absolut nödvändigt villkor för att kunna genomföra en segerrik revolution som kan leda fram till ett klasslöst samhälle.

Revolutionen är inte något självändamål. Revolutionen är ett verktyg, precis som partiet är det. Målsättningen är att bygga ett socialistiskt klasslöst samhälle. Ingenting som vi gör, och det gäller även i dag och i ett kortare perspektiv, som att leda massorna i deras vardagliga kamp, kan ske på ett sätt som står i motsättning till det långsiktiga målet av arbetarklassens och alla utsugnas självbefrielse, genom uppbygget av ett samhälle utan utsugning, utan förtryck, utan människens och kvinnornas våld mot varandra. Socialistisk demokrati är inte en lyx utan en absolut och grundläggande nödvändighet för att störta kapitalismen och bygga socialismen. Jag skall ge ett par exempel på det.

Vi förstår i dag den socialistiska demokratins betydelse i postkapitalistiska samhällen (Öst-uropa, Sovjetunionen, Kina, Vietnam och Kuba). Utan en socialistisk pluralistisk demokrati kan det inte finnas några riktiga lösningar på den socialistiska planeringens grundläggande problem. Inget parti kan ersätta massorna och bestämma vad de vill prioritera i konsumtionen, i uppdelningen av konsumtionsfonden och investeringsfonden, mellan den individuella och kollektiva konsumtionen, mellan den produktiva konsumtionsfonden och den improduktiva konsumtionsfonden, mellan den produktiva investeringsfonden och den improduktiva investeringsfonden, osv. Ingen kan göra det. Att tro någonting annat är återigen en utopisk dagdröm.

Om massorna inte håller med om partiets prioriteringar finns det ingen kraft i världen, inte ens Stalins värsta terror, som kan tvinga dem att göra den enda sak som är nyckeln till det socialistiska uppbygget: konstruktivt, aktivt och övertygat delta i produktionsprocessen. Det finns

en form av opposition som byråkratin inte lyckats krossa, och som bara växer för var dag: den opposition som uttrycks genom likgiltighet till vad som sker i produktionen. Ni känner väl till det skämt man berättar i DDR: Journalisten kommer till fabriken och frågar Verkställande direktören: "Kamrat Direktör, hur många arbetare jobbar på din fabrik?" Han svarar: "Ja, ungefär hälften". Detta är verkligheten i alla de byråkratiserade, så kallade, socialistiska länderna. Ingen terror kan övervinna detta. Bara socialistisk demokrati kan övervinna det. Bara pluralism och möjligheten för producenterna och konsumenterna att mellan olika varianter av planen välja den som bäst svarar mot deras egna intressen sådana de själva uppfattar dem.

Socialistisk demokrati är ingen lyx och den behöver inte begränsa sig till de mest avancerade industriländerna. Det gäller Kina; det gäller Vietnam. Det är det enda sättet att snabbt kunna rätta till de förödande effekter som orsakas av allvarliga politiska fel. Utan pluralism, utan en omfattande allmän debatt, utan en laglig opposition, kan det ta 15 år, 25 år, ja till och med 30 år innan man har rättat till de här misstagen. Vi har sett det historiska resultatet och det visar det fruktansvärda pris arbetarklassen måste betala om det skall ta så lång tid att rätta till misstag.

Misstag är i sig själva *oundvikliga*. Som kamrat Lenin sade: Den verkliga ledtråden för en revolutionär är inte att han undviker att göra misstag (ingen kan undvika misstag), utan hur man går till väga för att rätta till dem. Utan en intern partidemokrati, utan rätten att demonstrera, bilda fraktioner eller partier, utan en fri allmän debatt, är det svårt att rätta till misstag, och priset för dem blir högt. Därför är vi absolut för rätten att bilda tendenser, för fullständig intern demokrati och mot fraktions- eller partiförbud.

Jag säger inte rätten till fraktionsbildning, därför att det är en felaktig formulering. Fraktioner är ett sjukdomstecken för ett parti. I ett sunt parti, både vad gäller den politiska linjen och partiets interna regim, förekommer inte fraktioner. Men rätten att inte bli utesluten ur partiet för att man bildar en fraktion är det mindre onda, jämfört med att bli utesluten och kväva partiets interna liv genom ett överdrivet förbud av den interna debatten.

Det här är ingen lätt fråga, speciellt inte i ett proletärt parti. Ju mer förankrade revolutionära förtrupsorganisationer är inom arbetarklassen, desto färre är antalet studenter och andra icke-proletära medlemmar (jag menar inte att det är dåligt med studenter eller intellektuella; man behöver dem, men de borde inte utgöra den revolutionära organisationens majoritet). Ju fler arbetare som finns i organisationen, desto bättre förankrad blir den inom arbetarklassen och desto lättare får den att närma sig klassens konkreta problem. Mot bakgrund av detta kan man se vilken roll förtrupsorganisationen spelar i klasskampen, för revolutionen och socialismens uppbygge. Man får aldrig glömma att det finns ett strikt dialektiskt förhållande mellan de tre. Gör man det hamnar man på villovägar och kan inte uppfylla den historiska roll vi vill spela: att hjälpa världens massor, utsugna och förtryckta att bygga ett klasslöst samhälle, en världssocialistisk federation.

Översättning *Lars Kaage*